

VIRKAMIESLAUTAKUNNAN PÄÄTÖS

Päätös nro 60/2009
25.9.2009

Asia Korvausvaatimus

Korvausvaatimus

Yliopisto on velvoitettava maksamaan A:lle 24 kuukauden palkkaa vastaava korvaus virkamieslain 56 §:n nojalla.

A on ollut nimitettynä yliopiston Energia- ja ympäristötekniikan osaston palvelukseen kaiken kaikkiaan ajalla 23.11.1981 – 31.3.2008 yhteensä 26 vuotta ja 4 kuukautta 20 eri määräyksellä. Yliopisto ei ole esittänyt virkamieslain mukaisia perusteita A:n määräaikaisille virkasuhteille ajalla 1.8.1992 – 31.3.2008, jolloin hänet on nimitetty yliopiston palvelukseen seuraavasti:

- 1) 1.8.1992 – 31.7.1997, yliassistentti, voimalaitosoppi
- 2) 1.8.1997 – 31.7.1998, yliassistentti, voimalaitosoppi, TkT
- 3) 1.8.1998 – 31.7.2003, yliassistentti, voimalaitostekniikka
- Nimikkeen muutos 1.7.2001 – 31.7.2003, tutkijaopettaja, voimalaitostekniikka
- 4) 1.8.2003 – 30.6.2006, tutkijaopettaja, voimalaitostekniikka
- 5) 1.7.2006 – 31.8.2006, tutkijaopettaja
- 6) 1.9.2006 – 31.12.2006, erikoistutkija
- 7) 1.1.2007 – 31.3.2007, erikoistutkija
- 8) 1.4.2007 – 31.3.2008, erikoistutkija

Ajalla 1.1.2004 – 31.7.2005 A on toiminut voimalaitosopin professorin määräaikaisessa virkasuhteessa viranhaltija B:n ollessa virastaan vapaana. A ei ole tullut nimitetyksi yliopiston palvelukseen enää 31.3.2008 jälkeen.

A:n työtehtävät ovat olleet eri määräyksien aikana samoja yliopiston pysyviin tehtäviin kuuluvia opetus- ja tutkimustehtäviä. Työtehtävät ovat koskeneet opetusta, tutkimusta, laboratorion mittauspalveluja sekä hallintoa ja opetuksen kehittämistä. A on opettanut koko tämän ajanjakson voimalaitostekniikan syventäviin opintoihin ja aineopintoihin kuuluvia keskeisiä opintojaksoja enimmäkseen itsenäisesti. Hän on luennoinut, pitänyt laskuharjoitukset, harjoitustyöt ja laboratoriotyöt sekä antanut arvosanat. Myös opintojaksojen kehittäminen on ollut A:n vastuulla ja työnkuva onkin muodostunut pääasiassa opetustehtävistä. A:n opettamia keskeisiä opintojaksoja ovat olleet Höyrykattilat, Höyrykattiloiden suunnittelu, Kaukolämmitys sekä Kunnossapitotekniikka. Nämä opintojaksot ovat edelleen syksyn 2008 opetusohjelmassa. Ne ovat keskeisiä voimalaitostekniikan opintojaksoja ja siten niiden opettaminen on pysyvä tehtävä. Näiden lisäksi A on osallistunut lukuisten muiden energiatekniikan opintojaksojen opettamiseen. Tutkimuspuolella A on tehnyt 1990-luvulla omaa väitöskirjatutkimustaan ja väitellyt tekniikan tohtoriksi vuonna 1997. Tämän jälkeen hän on julkaissut useita artikkeleita tieteellisissä aikakauslehdissä oman tutkimuksensa pohjalta. Hän on 2000-luvulla osallistunut useisiin Voimalaitostekniikan laboratorion tutkimusprojekteihin ja laboratorion mittauspalvelutoimintaan. Edelleen hän on toiminut lukuisissa erilaisissa yliopiston työryhmissä sekä luottamustehtävissä.

Vaikka osalle määräyksistä olisikin ollut virkamieslain mukainen peruste, on yliopisto käyttänyt tietoisesti erilaisia lyhyitä määräyksiä kiertääkseen pysyvän palvelussuhteen tarjoamaa turvaa.

Korvauksen suuruutta arvioitaessa tulee ottaa huomioon se, että palvelussuhde on kestänyt yli 10 vuotta, yliopiston moitittava menettely ja se, ettei määräaikaisuuksien kesto ole sidottu niistä esitettyihin perusteisiin.

Vastine

Yliopisto on vastineessaan todennut muun ohella seuraavaa:

A on ajalla 1.9.1982 – 30.6.2006 työskennellyt assistentin, yliassistentin ja tutkijaopettajan tehtävissä. Yliopistoasetuksen mukaan yliassistentin ja assistentin virat täytetään määräajaksi, enintään viideksi vuodeksi kerrallaan. Tehtävänimikkeen muutos yliassistentista tutkijaopettajaksi 1.7.2001 alkaen ei muuttanut A:n tehtävän tosiasiallista sisältöä tai luonnetta. Tehtävänimikkeen muutoksen taustalla oli yliopistossa toteutettu virkarakenteen ja tehtävänimikkeiden kehittäminen. Yliopistolla oli siten sekä yliopistoasetuksen että virkamieslain mukainen eli työn luoteeseen liittyvä peruste nimittää A määräajoiksi.

A on ajalla 1.1.2004 – 31.7.2005 ollut nimitetty voimalaitosopin professorin viransijaiseksi. Voimalaitosopin professorin virkaan nimitetty B palasi 1.8.2005 takaisin hoitamaan virkaansa.

Ajalla 1.7.2006 – 31.3.2008 määräaikaisuudet ovat perustuneet vireillä olleisiin virka- ja tehtäväjärjestelyihin eli mahdollisen tutkijaopettajan viran ja uusiutuvat energijärjestelmät professuurin perustamiseen. A:lla oli syysluku-kauden 2006 alkaessa jonkin verran opetustehtäviä. Tuolloin oli tiedossa, että edellä mainitut järjestelyt tuovat muutoksia kurssien opetusvastuuseen.

Teknillisen tiedekunnan tiedekuntaneuvosto asetti vuonna 2007 virantäyttöryhmän valmistelemaan uusiutuvat energiajärjestelmät professorin perustamista. Valmistelun seurauksena C aloitti työskentelyn kyseisessä professorin tehtävässä vuoden 2008 alusta. A:n vastuulla syyslukukaudella 2006 olleiden kurssien opetus ei työllistänyt yhtä henkilötyövuotta, minkä vuoksi A:n osaamista pyrittiin hyödyntämään opetuksen lisäksi kahdella eri tavalla. Ensinnäkin hänen vastuulleen annettiin maisteriohjelman koordinointi ja toiseksi päätettiin kokeilla, edellyttääkö laboratoriotöiden ohjaus teknillisen tiedekunnan laboratoriojaoksessa uutta tehtävää ja tohtorin osaamista. Maisteriohjelma koordinointi siirtyi vuoden 2008 alusta professori C:n vastuualueelle. Laboratoriotöiden ohjauksen osalta todettiin vuoden 2007 aikana, että tohtoritason lisätyövoimaa ei näissä tehtävissä tarvita, vaan töiden ohjauksen ja raporttien keruun voi hoitaa muun jo olemassa olevan laboratoriohenkilöstön avulla.

A:n vastuulla vielä vuoden 2008 alussa olleet kaksi kurssia (Kaukolämmitys ja Energiajärjestelmien suunnittelu) siirtyivät muiden henkilöiden hoidettaviksi.

Vastaselitys

A on vastaselityksessään todennut muun ohella seuraavaa:

Yliopistoasetuksen perusteella tutkijaopettajan virka ja erikoistutkijan virka eivät ole määräaikaista. Tutkijaopettajan nimike on tarkoitettu väitelleille henkilöille ja tutkijaopettajan virka on tarkoitettu nimenomaan pysyväisluonteiseksi. A oli väitellyt jo muutamaa vuotta ennen virkanimikkeen vaihdosta ja nimitystä tutkijaopettajan virkaan. Osastoneuvostolle esitettiinkin vuonna 2003 A:n nimittämistä toistaiseksi tutkijaopettajan virkaan, mutta osastoneuvosto päätti kuitenkin nimittää A:n määräajaksi. A on vuodesta 1992 lähtien opettanut pääosin samoja voimalaitostekniikan laboratorion perus- ja syventäviä opintoja.

Uusiutuvat energiajärjestelmät professorin perustaminen laitettiin vireille vasta vuoden 2007 loppupuolella. Virkaa ei julistettu avoimeksi, vaan siihen nimitettiin nopealla aikataululla C.

Yliopiston väite siitä, että A:n vastuulla syyslukukaudella 2006 olleiden kurssien opettaminen ei työllistänyt yhtä henkilövuotta, on virheellinen. Hänellä oli tuolloin opetettavanaan kolmen kurssin koko opetus luentoineen, laskuharjoituksineen, harjoitus- ja laboratoriotöineen ja tentteineen. Laitoksen rahoitusvajeen vuoksi A:n tehtäviä lisättiin laboratoriojaoksessa ja projektirahoituksen puolelta.

A:n käsityksen mukaan syynä siihen, ettei häntä nimitetty enää 1.7.2006 alkaen tutkijaopettajan virkaan, oli huono rahatilanne. Näin asiaa perusteli A:lle osastonjohtaja D. Opetustehtävät oli kuitenkin hoidettava ja vuonna 2007 A:n tehtävät vain lisääntyivät eli opetuksen lisäksi hänen tehtäväkseen tuli bioenergia-maisteriohjelman koordinoititehtävät ja bio-stirlingtutkimusprojektin projektipäällikön tehtävät.

Virkamieslautakunnan ratkaisu

Perustelut

Sovellettavat säännökset

Valtion virkamieslain (virkamieslaki) 9 §:n 1 momentin mukaan virkamieheksi voidaan nimittää määräajaksi tai muutoin rajoitetuksi ajaksi, jos työn luonne, sijaisuus, avoinna olevaan virkaan kuuluvien tehtävien hoidon väliaikainen järjestäminen tai harjoittelu edellyttää määräaikaista virkasuhdetta. Virkamiestä ei tällöin nimitetä virkaan, vaan virkasuhteeseen.

Saman pykälän 2 momentin mukaan virkaan voidaan nimittää määräajaksi tai muutoin rajoitetuksi ajaksi, jos viran luonteeseen tai viraston toimintaan liittyvä perusteltu syy sitä vaatii.

Edelleen pykälän 4 momentin mukaan virat, joihin on aina nimitettävä määräajaksi, säädetään asetuksella.

Virkamieslain 56 §:n 1 momentin mukaan virkamiehellä, joka on ilman 9 §:n 1 tai 2 momentissa säädettyä perustetta nimitetty määräajaksi tai ilman pätevää syytä toistuvasti peräkkäin nimitetty 9 §:n 1 tai 2 momentin nojalla määräajaksi, on oikeus virkasuhteen virastoon päättyessä sen vuoksi, ettei häntä enää nimitetä tämän viraston virkamieheksi, saada virastolta vähintään 6 ja enintään 24 kuukauden palkkaa vastaava korvaus.

Yliopistoasetuksen 9 §:n mukaan yliassistentin, assistentin ja apulaisopettajan virat täytetään määräajaksi enintään viideksi vuodeksi kerrallaan.

Oikeudellinen arviointi

Siltä osin kuin vaatimus koskee ennen virkamieslain voimaantuloa (1.12.1994) tehtyä määräaikaista nimitystä, virkamieslautakunta ei tutki nimityksen lainmukaisuutta.

Nimitykset 1.8.1997 – 30.6.2006

A on nimitetty ajalla 1.8.1997 – 31.7.1998 voimalaitosopin yliassistentin määräaikaiseen virkasuhteeseen. Hänet on edelleen ajalla 1.8.1998 – 31.7.2003 nimitetty voimalaitostekniikan yliassistentin virkaan määräajaksi. Jälkimmäisen nimityksen aikana tehtävänimike on 1.7.2001 muutettu tutkijaopettajaksi. A on ajalla 1.8.2003 - 30.6.2006 nimitetty määräajaksi tutkijaopettajan virkaan ja kyseisen nimityksen aikana 30.12.2003 hänet on edelleen nimitetty voimalaitosopin professorin määräaikaiseen virkasuhteeseen ensin ajaksi 1.1.2004 – 31.5.2004 ja 26.5.2004 vielä ajaksi 1.6.2004 – 31.7.2005. Nämä viimeksi mainitut nimitykset ovat sekä nimittämiskirjojen että yliopiston selvityksen mukaan perustuneet viran vakinaisen haltijan B:n sijaisuuteen.

Yliopistoasetuksen mukaan yliassistentin virka täytetään määräajaksi. A on kuitenkin nimitetty 1.8.1997 - 31.7.1998 yliassistentin määräaikaiseen virkasuhteeseen, eikä tälle nimitykselle siten ole virkamieslain 9 §:n 4 momentin ja yliopistoasetuksen 9 §:n mukaista perustetta. A:n esittämän selvityksen mukaan hänen tehtävänsä ovat kaikkien nimitysten ajan pysyneet samanlaisina, perusopetukseen kuuluvien opintojaksojen opetustehtävinä sekä tutkimustehtävinä ja hallinnollisina tehtävinä. Yliopisto ei ole kiistänyt tätä seikkaa, eikä se ole esittänyt sellaisia seikkoja, joiden nojalla A:n nimitykselle olisi 1.8.1997 – 31.7.1998 ollut virkamieslain 9 §:n 1 momentin mukainen työn luonteesta johtunut syy.

A on edelleen ajalla 1.8.1998 - 31.7.2003 nimitetty yliopistoasetuksen mukaisesti yliassistentin virkaan viiden vuoden määräajaksi, eikä A:lla siten ole oikeutta korvaukseen tämän nimityksen osalta. Sillä seikalla, että A:n tehtävänimike on 1.7.2001 muutettu tuntiopettajaksi, ei ole asiassa merkitystä, koska nimitys on koskenut yliassistentin virkaa ja määräaikaisuuden laillisuutta harkittaessa ratkaisevana on pidettävä niitä olosuhteita, jotka ovat vallinneet nimittämishetkellä.

Sen sijaan ajalla 1.8.2003 - 30.6.2006 A:n nimittämiseksi määräajaksi tutkijaopettajan virkaan ei ole ollut yliopistoasetuksen mukaista perustetta, koska asetuksen 9 §:n mukaista säännöstä ei voida tulkita laajentavasti siten, että se koskisi myös muita kuin asetuksessa nimenomaisesti mainittuja tehtävänimikkeitä. Kun A:n tehtävät ovat edellä nimityksen 1.8.1997 - 31.7.1998 yhteydessä todetulla tavalla jatkuneet koko ajan samanlaisina, pääasiassa pysyväisluonteisina opetustehtävinä, ja kun yliopisto ei ole muutoinkaan esittänyt selvitystä, jonka perusteella nimitykselle olisi ollut viran luonteesta johtuva syy, ei nimitykselle ole ollut virkamieslain 9 §:n 2 momentin mukaista perustetta.

Sen sijaan A:n nimityksille on siltä osin, kuin hänet on ajalla 1.1.2004 – 31.7.2005 nimitetty kahdesti voimalaitosopin professorin määräaikaisiin virkasuhteisiin, ollut virkamieslain 9 §:n 1 momentin mukainen peruste eli sijaisuus.

Nimitykset 1.7.2006 – 31.8.2008

A on nimitetty tutkijaopettajan määräaikaiseen virkasuhteeseen ajalla 1.7.2006 – 31.8.2006 ja nimittämiskirjan mukaan määräaikaisuus on perustunut avoimen viran/tehtävän hoitoon. Hänet on edelleen nimitetty erikoistutkijan määräaikaisiin virkasuhteisiin ajalla 1.9.2006 – 31.12.2006, 1.1.2007 – 31.3.2007 sekä 1.4.2007 – 31.3.2008 ja nimittämiskirjan mukaan määräaikaisuuksien perusteena ovat olleet yksikön keskeneräiset virka-/työjärjestelyt.

Yliopiston esittämän selvityksen perusteella osa A:n työtehtävistä on vuoden 2008 alusta siirtynyt uusiutuvat energiajärjestelmät opintoihin perustetun professorin haltijan vastuulle ja tällä uudistuksella on siten ollut vaikutusta A:n hoitamiin tehtäviin. Sen sijaan yliopisto ei ole esittänyt tarkempaa selvitystä siitä, milloin kyseisen professorin perustamisesta päätettiin. A:n mukaan viran perustaminen laitettiin vireille vasta vuoden 2007 loppupuolella. Näissä oloissa ei voida katsoa osoitetun, että yliopistolla olisi A:n nimittämishetkillä,

joista viimeisin on ollut 27.3.2007, ollut tiedossaan sellainen A:n jo pitkään hoitamiin opetustehtäviin vaikuttava organisaatiouudistus, jonka johdosta nimityksille olisi ollut työn luonteesta johtuva syy. Yliopisto ei ole myöskään esittänyt luotettavaa selvitystä siitä, että A:n hoitamat työtehtävät olisivat oleellisesti syyslukukauteen 2006 mennessä vähentyneet tai muuttuneet. A:lla on siten oikeus hakemaansa korvaukseen.

Lopputulos

Yliopistolla ei ole ollut virkamieslain mukaisia perusteita nimittää A määräaikaisiin virkasuhteisiin 1.8.1997 - 31.7.1998, määräajaksi virkaan ajalla 1.8.2003 - 30.6.2006 sekä määräaikaisiin virkasuhteisiin ajalla 1.7.2006 - 31.8.2008. Sen sijaan A:n nimittämiseksi määräajaksi yliassistentin virkaan ajalla 1.8.1998 - 31.7.2003 sekä määräaikaisille nimityksille 1.1.2004 - 31.7.2005 on ollut virkamieslain 9 §:n 1 ja 2 momentin mukaiset perusteet. Korvauksen määrää arvioitaessa on otettu huomioon A:n ikä, palvelussuhteen kesto sekä hänen mahdollisuutensa saada ammattiaan tai koulutustaan vastaavaa työtä. Sen sijaan korvauksen määrää arvioitaessa ei ole otettu huomioon A:n vaatimaa valtion virkamieslain 9 §:n 3 momentin säännöstä, jonka mukaan virkamies on nimitettävä koko määräaikaisuuden perusteena olevaksi ajaksi, koska kyseinen säännös on tullut voimaan 1.1.2008 eli vasta A:n viimeisen nimityksen jälkeen.

Päätös

Yliopisto määrätään suorittamaan A:lle virkamieslain 56 §:n mukaisena korvauksena kymmenen (10) kuukauden palkkaa vastaava korvaus.

Sovelletut oikeusohjeet

Perusteluissa mainitut

Muutoksenhaku

Valitusosoitus korkeimpaan hallinto-oikeuteen liitteenä.

Puheenjohtaja

Heikki Jukarainen

Esittelijä

Elina Ranz

Virkamieslautakunnan päätös oli tulos äänestyksestä, jossa enemmistön muodostivat puheenjohtaja Jukarainen, jäsenet Kulla ja Paanetoja sekä vähemmistön toisaalta jäsenet M. Nieminen, Komulainen ja Sipiläinen ja toisaalta jäsenet Äijälä, Isomäki ja A. Nieminen.

Vähemmistön äänestyslausumat ovat liitteenä.

Liite

Eri mieltä olleiden jäsenten M. Niemisen, Sipiläisen ja Komulaisen äänestyslausunto

Yhdymme muuten enemmistön näkemykseen, mutta katsomme, että myöskään ajalle 1.8.1998 - 31.7.2003 ajoittuvalle määräajaksi virkaan nimittämiseksi ei ole ollut perusteita ajalla 1.7.2001 - 31.7.2003, ja määräämme yliopiston maksamaan A:lle kahdentoista (12) kuukauden palkkaa vastaavan korvauksen. A:n tehtävänimike on 1.7.2001 muutettu tuntiopettajaksi, eikä yliopistoasetuksen 9 §:n mukaista säännöstä voida tulkita laajentavasti, minkä vuoksi kyseiselle nimitykselle ei siten ole ollut laillista perustetta tuosta lukien.

Eri mieltä olleiden jäsenten Isomäen, A. Niemisen ja Äijälän äänestyslausunto

Äänestyslausuma koskee määräaikaisia nimityksiä 1.8.1997-31.7.1998, 1.8.2003-30.6.2006 ja 1.7.2006-31.8.2008.

A on nimitetty 1.8.1997-31.7.1998 voimalaitosopin yliassistentin virkaan määrääjäksi. Koska yliassistentin virka on yliopistoasetuksen mukaan täytettävä aina määrääjäksi, on yliopistolla ollut yliopistoasetuksen mukainen peruste A:n määrääjäksi nimittämiseksi.

Nimityksen 1.8.2003-30.6.2006 perusteena oli nimittäminen tutkijaopettajan virkaan. Kiistanalaista ei ole kyseisen jakson sisälle sijoittuva A:n nimitys voimalaitosopin professorin määräaikaiseen virkasuhteeseen 1.1.2004-31.7.2005, jolloin määrääjäksi nimittämisen perusteena sijaisuus. Sen sijaan kiistanalaista on A:n nimitys 1.8.2003-31.12.2003 tutkijaopettajan virkaan sekä sijaisuuden jälkeinen aika 1.8.2005-30.6.2006. Edellä olevat jaksot perustuvat samaan nimittämiskirjaan ja A on sillä nimitetty määrääjäksi tutkijaopettajan virkaan. Valtion virkamieslain 9 §:n 2 momentin nojalla nimittäminen määrääjäksi virkaan on mahdollista viran luonteen perusteella. Nimittävällä viranomaisella on harkintavalta yksittäistapauksessa siitä, edellyttääkö viran luonne nimittämistä määrääjäksi. Kyseessä on sama virka, jonka nimike on vuonna 2001 muutettu yliassistentista tuntiopettajaksi. Viran tehtävien tosiasiainen sisältö tai luonne eivät ole korkeakoulun mukaan muuttuneet nimikemuutoksen johdosta. Koska yliassistentin virka on ollut yliopistoasetuksen nojalla määrääjäksi täytettävä, määrääjäksi nimittämisen edellytykset viran luonteen perusteella täytyvät myös nimikemuutoksen jälkeen virkamieslain 9 §:n 2 momentin nojalla.

Nimityksen 1.7.2006-31.8.2008 perusteena olivat keskeneräiset virka- ja työjärjestelyt. Yliopistolla oli suunnitteilla uusiutuvat energiajärjestelmät - professuurin perustaminen, jota valmistelemaan oli asetettu virantäyttöryhmä. Professuuri perustettiin vuoden 2008 alusta. Yliopistolla oli siten valtion virkamieslain mukainen peruste A:n nimittämiseksi määräaikaiseen virkasuhteeseen 1.7.2006-31.8.2008.

Yliopisto ei ole edellä mainituilla määräaikaisilla nimityksillä kiertänyt irtisanomissuojaa.

Hylkäämme korvausvaatimuksen kokonaisuudessaan edellä esitetyillä perusteilla valtion virkamieslain 9 §:n 1 momentin ja 56 §:n nojalla.